

stijgen, als ge hoort, dat dit citaat ontleend is niet aan een boetepredikatie in eigen kring, maar aan de Wurtembergsche Confessie, die bestemd was naar het Trentsche Concilie gezonden te worden als getuigenis van het Protestantsche geloof ⁵⁸). De zaak is echter zeer eenvoudig, want uit het verband blijkt duidelijk, dat de predikanten hier volstrekt niet klagen over zedenbederf, tuchteloosheid en leervervalsching *in hun eigen kerk*, maar juist omgekeerd *in de Roomsche kerk* en daarom bij de Trentsche vaders aandringen op een grondige Reformatie der kerk ⁵⁹). En toch voert Döllinger dit citaat als een bewijs tegen het Protestantisme aan en Janssen nam het klakkeloos over! ⁶⁰)

Trouwens Janssen zelf maakt het niet veel beter. Klaagt Luther in zijn „Ein feste Burg ist unser Gott”, dat bedrog en list de wapenrusting zijner vijanden is, Janssen zal u bewijzen, dat juist omgekeerd Luther zelf het is, die deze schandelijke wapenen in den strijd met de Roomsche kerk heeft goedgekeurd en aanbevolen. Hij haalt daarvoor een brief van Luther uit 1520 aan, waarin deze zou geschreven hebben, dat „zur Hintergehung des Papstthums alles erlaubt ist” ⁶¹). Luther schreef: „in cujus deceptionem et nequitiam omnia licere arbitramur”, wat blijkens het bijgevoegde nequitiam niet anders beteekenen kan, dan dat tegen de bedriegerij en de verdorvenheid van het Pausdom alles geoorloofd is ⁶²). Op deze zonderlinge vergissing gewezen, voert Janssen als nieuw bewijs aan, dat Luther in een brief aan Melanchthon tijdens den rijksdag te Augsburg geschreven, spreekt van de „bei den kirchlichen Verhandlungen anzuwendenden dolos” ⁶³), alsof Luther deze „dolos” zou aanbevolen hebben. Luther schrijft juist omgekeerd: „dolos ac lapsus nostros facile emendabimus” en keurt daarmede duidelijk het niet altoos recht-door-zee gaan van zijne partijgenooten op den Rijksdag af ⁶⁴).

Even zonderling springt ook Denifle met citaten om. Als hij u aantoonen wil, dat Luther regelmatig dronken was, beroept hij zich daarvoor o. a. op twee brieven door Luther in 1521 en 1522